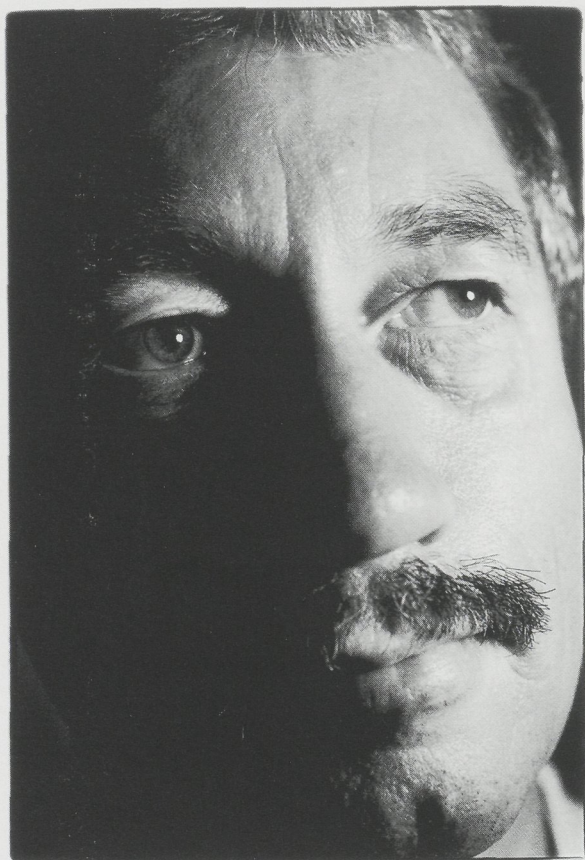

mens was tot in de jaren zeventig synoniem met seks en agressie. Sociobiologen, die menselijk gedrag probeerden te verklaren in het licht van de evolutie, waren per definitie verdacht, vooral bij het progressievere volksdeel. Wie beweerde dat agressie en hiërarchieën de mens eigen waren, kon zelfs worden uitgemaakt voor fascist.

"Er is een doorgaande lijn van geconditioneerd zijn tot echte schuldgevoelens hebben."

Die tijd is voorbij, zegt Frans de Waal (1948), tegenwoordig hoogleraar psychologie aan Emory University in Atlanta. Hij is even over uit Amerika voor de promotie van zijn nieuwste boek. Een tevreden man: "Ik heb net een artikel geschreven met als titel 'Why sociobiologists are smiling'." Sociobiologie is in. En terwijl hij met smaak een harinkje naar binnen hapt ("Wat dat betreft ben ik gedeprimeerd in Amerika"), legt hij uit in hoeverre onze moraal bepaald wordt door onze evolutionaire achtergrond.

In de Verenigde Staten werden de verkiezingscampagnes van Dole en Clinton deze zomer een week lang naar de achtergrond gedrongen door de heldendaad van het gorillavrouwtje Binti. Toen een kleuter op zijn hoofd in het betonnen gorillaverblijf smakte, snelde Binti toe, nam het jongetje in haar armen en wachtte de komst van een verzorger af. De nieuwszenders konden niet genoeg krijgen van de amateur-video die het drama vastlegde. Presidentskandidaat Dole roemde Binti's daad in een verkiezingsspeech als voorbeeld van *family values*, Clinton stuurde felicitaties en dankbare burgers lieten grote trossen bananen afgeven bij de dierentuin van Chicago.

Het is moeilijk om Binti anders te zien dan als een goede Samaritaan.

"Toch is wat Binti deed niets bijzonders voor een gorilla. Wat zo bijzonder lijkt, is dat ze een mens gered heeft. Mensen kunnen zich dat niet voorstellen, omdat ze bij gorilla's al snel aan King Kong denken. Het grote publiek heeft Binti's gedrag geïdealiseerd, terwijl wetenschappers – geen primatologen – juist een poging hebben gedaan om het te vereenvoudigen tot iets anders. Sommigen zeiden dat haar daad voortkwam uit een verward moederinstinct. Maar dat lijkt me nonsens, want ze had haar eigen kind op de rug. En zo'n wit jongetje met schoenen en een shirt die van boven in je verblijf valt, dat is nou niet iets wat je snel verwart met een gorillababy. Die gorilla was gewend aan mensen. Gecombineerd met haar gewone gorillaneiging om leden van de groep en jonge individuen te helpen – want ze heeft waarschijnlijk wel gezien dat het een kind was – heeft dat geleid tot dit gedrag.

"Ik was de dag erna in de dierentuin van Milwaukee, die vlakbij is, maar die niet – zoals die van Chicago – elke dag twintigduizend mensen ontving. Daar vertelden dierenverzorgers me een verhaal dat heel vergelijkbaar is. Ze hadden een oud blind bonobovrouwtje, dat soms aan de hand werd rondgeleid door de volwassen mannen van de groep. Dat leek me voor bonobo's volkomen normaal. Het is empathie: die volwassen bonobomannen begrijpen kennelijk dat dat vrouwtje haar weg niet kan vinden in het gebouw. Maar dat heeft nooit het nieuws gehaald, omdat het onder apen zelf gebeurde."

"De moraal is veel ouder dan de godsdienst. Het is arrogant om te denken dat de godsdienst de moraal heeft gebracht."

Zou u wat Binti deed beschrijven als een keuze tussen goed en kwaad?

"Binti volgde een impuls die haar in dit geval deed besluiten om aardig te zijn tegen dat kind. Maar goed en kwaad is meer: dat houdt in dat je een overdacht waardensysteem hebt, een concept van goed en kwaad. Het beste equivalent van ons con-